

שִׁוּנָה הַלְכוֹת

גליון 733

יום שישי י"ז טבת
עש"ק שמות / התשפ"ה

גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

הרב מנחם כהן
רב קהילת חב"ד בית מנחם, באר
שבע וחבר מכון הלכה חב"ד

מדיני ברכת היין

ברכת היין, ויין שהשתנה טעמו

כל הפירות שסחטן, אין ברכת מימיהם בורא פרי העץ אלא שהכל. אבל היין מפני חשיבותו שסועד ומשמח את הלב, קבעו לו ברכה לעצמו והיא בורא פרי הגפן. וכאשר שתה מן היין כשיעור רביעית (שהוא 86 מ"ל), מברך לאחריו ברכה מעין שלוש (ולכתחילה לא ישתה משיעור 'כזית' ועד שיעור של 'רביעית', מכיוון שיש דעות שמברכים מעין שלוש על היין גם בשיעור של כזית)¹.

יין שנשתנה טעמו לטעם חומץ, מברך עליו שהכל נהיה בדברו - גם אם נשאר בו ריח היין, כיון שהשתנה טעמו לרעה. וכן אם עירב בו משקה אחר עד שאיבד את טעם היין, מברך עליו שהכל נהיה בדברו. אבל אם נשאר בו טעם היין - גם אם הוא מריח כריח החומץ או שעירב בו משקה אחר ונשאר בו טעם היין, מברך עליו בורא פרי הגפן (ולא יוסיף על היין יותר מחצי, וי"א שמים יכול להוסיף עד 3/4 מהכמות של היין. וביין הנמכר בדרך כלל מעורב בו כבר הרבה מים, ואין להוסיף)².

משקאות הנפטרים בברכת היין

המעוניין לשתות יין ומשקים שונים, יברך ברכה ראשונה על היין בורא פרי

שיעור של רביעית, מפני ששתיית היין באה לפתוח את התיאבון לסעודה, ולכן הוא טפל לסעודה ויוצא בברכת המזון שמברך בסוף סעודתו; אבל השותה יין סתם ללא קשר לסעודה, ולאחר מכן החליט לסעוד את סעודתו, עליו לברך ברכה אחרונה לפני הסעודה. ואם נזכר באמצע סעודתו, יברך ברכה אחרונה כשנזכר, אבל אם נזכר לאחר שבירך כבר ברכת המזון לא יברך ברכה אחרונה (כי ברכת המזון כבר פטרה את ברכת מעין שלוש על היין)³.

המעוניין לשתות יין בתוך הסעודה, עליו לברך בורא פרי הגפן לפני השתייה, מפני שהוא משקה חשוב. אך ברכה אחרונה אין לברך עליו כיון שהוא נפטר בברכת המזון. אבל מי שבירך כבר ושתה יין לפני הסעודה, גם אם בשעת ברכת היין עדיין לא התיישב לסעודה, ואחר כך התיישב לסעודה - לא יברך על היין בסעודה כל עוד הוא באותו החדר ולא יצא מהחדר בינתיים לסעוד בחדר אחר (אא"כ כיוון על כך בפירוש, שאז גם אם יצא לחדר אחר אינו צריך לחזור ולברך)⁴.

הגפן וכל שאר המשקאות נפטרים בברכה זו, ולא יברך על שאר המשקאות. ובתנאי שהמשקאות היו לפניו בעת הברכה, או שהיה בדעתו אף עליהם בשעת הברכה; וכן השומע קידוש מאחר וטעם מהיין, אינו מברך על שאר משקים ששותה. אבל אם לא טעם מהיין, צריך לברך⁵.

השותה יין ושאר משקים, אם שתה שיעור של רביעית מהיין, יברך ברכת מעין שלוש על היין ויפטור בזה גם את שאר המשקאות. ואם לא שתה רביעית מהיין, אך שתה רביעית מהמשקה הנוסף, יברך בורא נפשות למרות שלא בירך ברכה ראשונה על המשקה (מפני שהוא נכלל בברכת בורא פרי הגפן). ואם גם מיתר המשקאות לא שתה רביעית - יש אומרים שהמשקאות מצטרפים זה לזה לשיעור רביעית, ויברך ברכה אחרונה ברכת 'בורא נפשות'⁶.

ברכה על שתיית יין בעת הסעודה או לפנייה

יין ששתה לפני הסעודה, אין צורך לברך אחריו ברכה אחרונה גם אם שתה

3. ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקע"ד ס"ד. סדברה"ג פ"א סכ"א. משנב"ב סקע"ד סק"ב.

4. ראה סדר ברכת הנהנין פ"א סכ"א ופ"ח ס"ז. משנב"ב בשעה"צ סר"ח אות ע' וסר"ח אות ד. שו"ת אג"מ ח"א סע"ד.

5. ראה סדר ברכת הנהנין פ"א ס"ז ופ"ד ס"א-ב.

6. ראה סדר ברכת הנהנין פ"ד ס"ח-ט.

1. שו"ע אדה"ז או"ח סר"ב ס"י וראה שם לעניין הברכה על שמן זית. סדברה"ג פ"א ס"ב וס"ז. פ"ז ס"א ופ"ח ס"א.

2. סדר ברכת הנהנין פ"ז ס"ד-ו. שו"ת צ"צ או"ח סכ"ז אות א'. פסק"ת סר"ד אות ח.

הספר שכולם חיכו לו
טיפול בקטנים בשבת

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: **058-7207770**

בשבת אין
סמס לרב!

מקום התפילה

מה עלי לעשות כאשר במקום הקבוע שלי תפוס על ידי מתפלל אחר? האם מותר להתפלל בחצר בית הכנסת? האם גם על הילדים לקבוע מקום קבוע לתפילה?

יום ראשון קביעת המקום לתפילה

נאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" ומכאן דרשו חכמים: "כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו", שהרי אברהם קבע מקום לעמידתו-תפלתו. על חשיבות קביעות המקום לתפילה כתבו הפוסקים שכיוון שהתפילה היא במקום קרוב לכן ישנם דברים המשותפים בין התפילה לקרבן, וכיניהם קביעות מקום כמו שהיה בקרבנות. כמורכב תפילה במקום קבוע מסייעת בכוונת וריכוז בזמן התפילה ומונעת היסח-הדעת מיותרת שעלול למצוא כשמשנה את מקומו¹.

יום שני מקום קבוע בבית הכנסת

וזהוהירו חכמים על גודל החשיבות בתפילה בבית-הכנסת עם הציבור, על-כן יש לקבוע לעצמו בית-כנסת קבוע בו יתפלל. כתבו הפוסקים שאין די בכך שמתפלל בבית-הכנסת קבוע, אלא שאף בבית-הכנסת עצמו בו מתפלל בקביעות, צריך שיהיה לו מקום קבוע. עם-זאת, ניתן לקבוע מקום מסויים לתפילה בימות החול ומקום לשבתות, וכן בימות החול עצמם ניתן לקבוע מקום תפילה שונה לכל אחת משלושת התפילות שבכל יום².

יום שלישי המקום הראוי לתפילה

כשבוחרים מקום לתפילה, יש לשים לב לכמה כללים, ראוי שתהיה התפלה במקום בו לומד תורה. כמורכב אין להתפלל במקום הגבוה שלשה טפחים³, אולם אם היה מקום "ממעמקים קראתיך ה'", אולם אם היה מקום זה גבוהה של ארבע-אמות (192 ס"מ) והשטח הוא ארבע-אמות על ארבע-אמות, ניתן להתפלל בשטח זה. וכן צריך להיזהר שלא יהיה דבר חרוץ בינו ובין הקיר, אך דבר הקבוע כמו ארון אינו חרוץ, ואם הדבר החרוץ הוא לצורך התפילה, כמו הסטנדרים שעליהם מניחים את הסידורים, אין זו חציצה. וראוי שלא להתישב ליד הפתח אלא ישתדל להיכנס לפחות בשיעור הליכה של ארבע-אמות, שלא יראה כמחכה לצאת, וסיבה נוספת לכך כן משום שההתמקמות בתוך בית-הכנסת תסייע לריכוז בתפילה ולהסיח את

הדעת מהנעשה בחוץ³.

יום רביעי העדפת מקום אחר על הקבוע, במצבים שונים

כתבו הפוסקים שלעניין קביעות מקום לתפילה נחשבים כל הארבע-אמות שבסביבת מקום זה, ולכן כאשר מוצא אדם אחר הנמצא במקומו הקבוע, ישב בסמוך לו שעדיין נחשב הדבר כמקומו הקבוע. ואם גם המקומות שסביבו תפוסים או שיש במקומו דברים הטורדים את כוונתו, מוטב שישב במקום אחר ולא יעורר מריבה או יפגע בכבודו של הזולת לשם-כך. ועיקר ההקפדה על קביעות מקום התפילה היא בעת תפילת שמונה-עשרה, אלא שכתבו הפוסקים שנכון להיות במקום אחד במשך כל התפילה, ובכלל ידוע שלא הייתה דעתם הקדושה נוחה של רבותי-נשיאינו מהסתובבויות אנה-ואנה במשך התפילה⁴.

יום חמישי העדפת התפילה בבית-הכנסת דווקא

על הפסוק: "לשמוע אל הרינה ואל התפילה", אמרו חז"ל: "במקום רינה שם תהא תפילה", ועוררו על-דבר החשיבות להתפלל בבית-הכנסת דווקא; ומי שבכל זאת רוצה לצאת לחצר בית-הכנסת, אף שמפסיד את המעלה של תפילה "במקום-רינה", עליו להקפיד שלא יעמוד להתפלל לפני בית-הכנסת, מפני שכשיפנה פניו לכיוון התפילה, אחוריו יהיו לבית-הכנסת, ומאיך אם יפנה פניו לבית-הכנסת לא יתפלל לכיוון שהציבור מתפללים. ובצדי בית-הכנסת מותר להתפלל כשפניו לירושלים, אלא שמצוה מן המובחר להתפלל דווקא בבית-הכנסת. וכשהציבור מתפלל בבית אחר ולא בבית-הכנסת, מוטב להתפלל במניין מאשר בבית-הכנסת ביחידות. ואם בבית-הכנסת ישנו מניין קטן ובמקום אחר ישנו מניין גדול, מעלת התפילה בבית-הכנסת גוברת, אף שאינה ב"רוב-עם"⁵.

יום שישי מקום לתפילה בבית הפרטי

כשם שישנה מעלה בקביעות מקום בבית-הכנסת, כתבו הפוסקים שאף מי שנאלץ להתפלל בביתו עליו להקפיד לקבוע מקום לתפלתו בתוך הבית. הדבר בא לידי ביטוי אף אצל ילדים שעדיין לא הולכים לבית-הכנסת, על-פי הוראת הרבי, שכיוון שכל בית יהודי הוא "מקדש מעט", יש לדאוג שהיה בבית מקום קבוע עבורו שבו הוא לומד תורה ואומר תפילה לה' ונותן צדקה⁶.

3. תהלים קל, א; ברכות י, ב; וראה תוס' וע"כ ושו"ע אדה"ז או"ח ס"ז ס"א ואילך.

4. מ"א ס"ז סקל"ד; שו"ע אדה"ז שם (כל ד"א חשוב כא); מ"ב שם ס"ק ט; (לא למנוע); כה"ח שם סק"ח (שישנה מקומו כשיש בו מיטות); וראה אג"ק כ"ק אדה"ז (קה"ת התש"ט) ע"י א"ע ק"ד; וראה התקשרות גיל' תתס"ע 15 (שלא להסתובב בתפילה).

5. מלכים-א ח, כח; ברכות ו, א-ב; עירובין יח, תורה "ולא" שם; תוס' וע"כ ושו"ע אדה"ז או"ח ס"ז; פ"מ שם א"א סקט"ו.

6. מ"א או"ח ס"ז סקל"ג שו"ע אדה"ז שם ס"ו יח; וראה סה"ש התשמ"ז ח"א ע' 326.

סמס לרב
smslarav.co.il

הרב שלום זובער טאלר
מורה-צדק וראש כולל, אור
יהודה וחבר מכון הלכה חב"ד

האם אישה בת כהן יכולה להיכנס לבית עלמין?

מותר. האיסור הוא לכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן.
שו"ע י"ד ס"י שעי"ג ס"ב

הרב ישראל יהודה
רב ביהכ"ס 'באתי לגני' בצפת
וחבר מכון הלכה חב"ד

כאשר נולד בן בליל שבת האם צריך לעשות שלום זכר באותו ליל שבת, או שדוחים לשבת הבאה?

כשנולד בן בליל שבת הדעות חלוקות מה לעשות, ונוהגים לעשות שלום זכר בליל שבת הבאה.

חותם קדש ס"י ט"ו וראה פרמ"ג ס"י תמ"ד סמ"ז סק"ט.

הרב מנחם מענדל הלפרין
צפת. חבר מכון הלכה חב"ד

עד איזה שעה מותר לעבוד בערב שבת?

לכתחילה אין לעבוד בערב שבת (למעט מסחר שמותר) מזמן מנחה גדולה - חצי שעה זמנית אחרי חצות היום. המיקל עד זמן מנחה קטנה - שלוש שעות זמניות לאחר מנחה גדולה, לא הפסיד. מלאכה שניכר שהיא לצורך שבת (גם בתשלום), או מלאכה שהיא לצורך שבת ללא תשלום (אף שאינו ניכר) - מותר גם אחר כך.

שו"ע אדה"ז ס"י רנ"א